

ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum.

Bello Latīno T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Rōmanōrum praefuit. Is cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugnā abstinērent. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequitāvit et a duce hostium his verbis proelio lacessitus est: [...].

Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et mināci animo perveneras, cur, cum in conspectu Rōma fuit, tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac penātes mei sunt, mater coniunx liberique»? Ergo ego nisi peperissem, Rōma non oppugnarētur; nisi filium habērem, liberā in liberā patriā mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futūra sum: at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Μονάδες 40

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1.

Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ingentis : το επίρρημα στον θετικό βαθμό

facie : την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού

similem : την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο ίδιο γένος στον υπερθετικό βαθμό

quem : την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος

exercitui : τη γενική του ενικού αριθμού

proelio : την ίδια πτώση στον άλλον αριθμό

mināci : την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος στον συγκριτικό βαθμό

illa : τον ίδιο τύπο στον άλλον αριθμό

penātes : τη γενική του πληθυντικού αριθμού

nihil : τη δοτική του ενικού αριθμού

diu : τον συγκριτικό βαθμό

miserrima : την κλητική του ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος στον θετικό βαθμό

hos : την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος

mors : την αφαιρετική του ενικού αριθμού

servitus : τη γενική του ενικού αριθμού

Μονάδες 15

B2α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

existimāvit	:	το α' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
venīre	:	τη δοτική του γερουνδίου
aspexit	:	το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
concēpit	:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή
praefuit	:	το απαρέμφατο ενεστώτα
abīret	:	το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
abstinērent	:	την αιτιατική ενικού της μετοχής του μέλλοντα στο θηλυκό γένος
habērem	:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην άλλη φωνή
pati	:	το απαρέμφατο του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
possum	:	το β' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα.

Μονάδες 10

B2β. ingredienti: να γράψετε το α' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής όλων των χρόνων (να λάβετε υπόψη το υποκείμενο, όπου είναι αναγκαίο).

Μονάδες 5

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων: **magnitudinis, consul, aliquando, animo, miserrima.**

Μονάδες 5

Γ1β. «Respondit ille se esse Orcum»

«Ego nihil iam pati possum»

Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση τους (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ1γ. «filius [...] a duce hostium his verbis proelio laccessitus est»: να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

Μονάδες 3

Γ1δ. natus: να αναλύσετε τη μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2).

ingredienti: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον σύνδεσμο *dum* (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2α. «at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet»: να εντοπίσετε τον υποθετικό λόγο (μονάδα 1), να αναγνωρίσετε το είδος του (μονάδα 1) και να τον μετατρέψετε ώστε να εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν (μονάδες 2) καθώς και υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν και το μέλλον (μονάδες 2).

Μονάδες 6

Γ2β. «nisi filium habērem, lībera in līberā patriā mortua essem»: να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση στην αντίστοιχη μετοχή, πραγματοποιώντας τις αναγκαίες αλλαγές (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση της μετοχής (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2γ. Αφού καταγράψετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που υπάρχουν στα δύο πρώτα κείμενα (μονάδες 2), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 6

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Νόμισε ότι ερχόταν προς αυτόν ένας άνθρωπος με πελώριο μέγεθος και με βρόμικο πρόσωπο, όμοιος με εικόνα (ή μορφή) νεκρού. Μόλις τον είδε ο Κάσσιος, τον έπιασε φόβος και θέλησε να πληροφορηθεί το όνομά του. Εκείνος απάντησε ότι ήταν ο Πλούτωνα.

Στον Λατινικό πόλεμο, ο Τίτος Μάνλιος, ύπατος, που καταγόταν από αριστοκρατική γενιά, είχε την αρχηγία του στρατού των Ρωμαίων. Αυτός, όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο, διέταξε να απέχουν όλοι από τη μάχη. Αλλά λίγο αργότερα ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και προκλήθηκε σε μάχη από τον αρχηγό των εχθρών με αυτά τα λόγια:

Δεν σου πέρασε η οργή όταν περνούσες τα σύνορα της πατρίδας; Παρ' όλο που είχες έλθει με εχθρική και απειλητική διάθεση, γιατί, όταν είδες τη Ρώμη, δεν σου ήρθε στο μυαλό: «Μέσα σ' εκείνα τα τείχη βρίσκονται το σπίτι και οι εφέστιοι θεοί μου, η μητέρα, η σύζυγος και τα παιδιά (μου)»; Εγώ λοιπόν αν δεν (σε) είχα γεννήσει, η Ρώμη δεν θα πολιορκείτο· αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτε πια δεν μπορώ να πάθω, ούτε πρόκειται να είμαι για πολύ καιρό τόσο δυστυχισμένη: όμως αντίθετα αυτούς, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

B1.

ingentis : *ingenter*

facie : *facies*

similem : *simillimo*

quem : *quae*

**exercitui
proelio** : *exercitus
proeliis*

**mināci
illa** : *minaciōra
illud*

**penātes
nihil
diu
miserrima** : *penatium
nulli rei
diutius
miser*

hos : *hac*

mors : *morte*

servitus : *servitutis*

B2.a

existimāvit : *existimem*

**venīre
aspexit** : *veniēdo
aspice*

concēpit : *conciēnt*

praefuit : *praeesse*

abīret : *abisset*

abstinērent : *abstenturam*

habērem : *habebuntur*

pati : *Passuram esse*

possum : *possitis*

B2.β.

Ενεστώτας: *ingrediamur* Πρτ.: *ingrederemur* Μελλ.: *ingressuri simus*

Πρκ. : *ingressi simus* Υπρσ.: *ingressi essemus*

Γ1. α.

magnitudinis: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική της ιδιότητας στο *hominem*

consul: ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο *T. Manlius*

aliquando: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο στο ρήμα *abiret*

animo: αφαιρετική οργανική του τρόπου στο ρήμα *pervenegas*

miserrima: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο *ego* μέσω του συνδετικού ρήματος *futura sum*

Γ1.β.

«**Respondit ille se esse Orcum**» : Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου *esse* είναι το *se*. Το υποκείμενο τίθεται σε πτώση αιτιατική γιατί έχουμε ταυτοπροσωπία με ειδικό απαρέμφατο (λατινισμός ειδικού απαρεμφάτου), άρα το υποκείμενο του απαρεμφάτου δηλώνεται κανονικά ακόμη και στην περίπτωση της ταυτοπροσωπίας.

«**Ego nihil iam pati possum**» : Το υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου *pati* είναι το *ego*. Τίθεται σε πτώση ονομαστική γιατί έχουμε ταυτοπροσωπία με τελικό απαρέμφατο.

Γ1.γ

Dux *hostium* *his verbis proelio* **filium** **laccessivit**.

Γ1.δ

natus: *T. Manlius consul*, **qui nobili genere** **natus erat**.

ingredienti: *dum tu* **ingrederis/re**

Γ2.α

Υπόθεση: *si pergis*

Απόδοση: *manet*

πρόκειται για το πρώτο είδος της ανοιχτής υπόθεσης στο παρόν.

Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν:

υπόθεση: *si perrexisses* (υποτακτική υπερσυντελικού)

απόδοση: *mansisset* (υποτακτική υπερσυντελικού)

Υπόθεση δυνατή ή πιθανή για παρόν μέλλον:

υπόθεση: *si pergas* (υποτακτική ενεστώτα)

απόδοση: *maneat* (υποτακτική ενεστώτα)

Γ2.β

non filium habens

Μετατρέπουμε σε επιρρηματική υποθετική μετοχή, η οποία τίθεται σε πτώση ονομαστική γιατί είναι συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο *ego* του ρήματος *essem*.

Γ2.γ.

Quem simul aspexit Cassius: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *simul*, γιατί εκφράζει το προτερόχρονο. Εκφέρεται με οριστική γιατί εκφράζει απλώς χρόνο και συγκεκριμένα με οριστική παρακειμένου (*aspexit*), γιατί δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

cum aliquando castris abiret: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό- διηγηματικό σύνδεσμο *cum* ο οποίος υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας χρονικής πρότασης με την κύρια και δημιουργεί μια σχέση αιτίου- αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με υποτακτική γιατί είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου, χρόνου παρατατικού (*abiret*), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*edixit*: οριστική παρακειμένου) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

